

KAYSERİ, MALATYA, SİVAS, YOZGAT İLLERİ ÇEVRESİNDEKİ DOĞAL SİT ALANLARININ JEOTURİZM- JEOMİRAS AÇISINDAN İRDELENMESİ

Muhittin Görmüş^a, Canan Öner Akın^b

^aAnkara Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü , Gölbaşı Yerleşkesi, Gölbaşı-Ankara

^bÇevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Lodumlu-Ankara

(mgormus@ankara.edu.tr)

ÖZ

Bilindiği gibi doğal sitler gerek dünyada gerekse de ülkemizde son yıllarda önemsenen bir konu haline gelmiştir. Doğal sitler nadir oluşmuş, endemik, doğal görünümüne-estetikliğe sahip, bilimsel önemi olan, hassas korunması gereken alanlar olarak bilinir. Sitler, eğer jeolojik-jeomorfolojik açıdan önemli ise jeosit, arkeolojik açıdan değerliyse arkeolojik=kültürel sit, biyolojik özellikleri ön planda ise biyolojik sit olarak tanımlanabilir. Jeositler; farklı jeolojik özelliklerine göre fosil sit, stratigrafik sit, tektonik sit, sedimantolojik sit, mağmatik-metamorfik sit, mineralojik-ekonomik sit, petrografik sit, jeomorfolojik sit, hidrojeolojik sit olarak ayrılabilir. Farklı kurum ve kuruluşların birbirinden habersiz ya da çok az haberli bir şekilde doğal sitler üzerinde bilimsel ya da sosyal-kültürel amaçlı araştırmalar yapmaları, sınırlar belirlemeye çalışmaları vatandaşlar ile devlet kurumlarını karşı karşıya getirmektedir. Konu ile ilgili yasa ve yönetmelikler ile çözümler üretilmeye çalışılmış ise de en büyük problemin bağımsız çalışmalar ile çözümler getirilmeye çalışılmasıdır. Örneğin Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı'na bağlı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile özel dernekler olan Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi bünyesindeki öğretim üyelerince yönlendirilen Jeoloji Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO), Türkiye Tabiatı Koruma Derneği (TTKDER), Doğa Derneği, Doğa ve Çevre Vakfı (DOÇEV), Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD), Doğal Hayatı Koruma Vakfı (DHKV) konularına göre birbirinden farklı bağımsız çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Doğal sitler ile ilgili kavram ve terimler üzerinde de fikir birliğinin oluşmadığı görülmektedir. Bu sunumun amacı Kayseri, Malatya, Sivas ve Yozgat illeri çevrelerinde yer alan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü tarafından "Doğal sit" olarak belirlenen ya da önerilen Kayseri, Malatya, Sivas, Yozgat çevrelerindeki 41 adet lokasyonun jeolojik özelliklerini karşılaştırmak ve doğal sit kriterlerini tartışmaktır. Bu amaç doğrultusunda Kayseri ili ve çevresindeki Soğanlı, Kestel, Erdemli, Talas, Kapuzbaşı, Tuzla Palas Gölü, Sultan Sazlığı, Tavlasun, Direk Gölü, Engir Gölü, Zamantı Irmağı Kaynağı, Derebahçe Kanyonu, Hürmetçi Sazlığını içeren toplam 14 doğal sit alanı, Malatya ili ve çevresindeki Kozluk Çayı Kanyonu, Ayvalı Kanyonu, Günpınar Şelalesi, Ozan Kanyonu, Somuncu Baba Boğazı, Erkenek Karanlıkdere Kanyonu, Karapınar Mevkii, Meled Deresi Vadisi, Polat Sulu Mağarasını içeren toplam 9 doğal sit alanı, Sivas ili ve çevresindeki Sızır Şelalesi, Şuğul Vadisi, Kangal Balıklı Kaplıca, Kalkım Balıklı Çermik, Bakırcıoğlu Tabii Su Kaynağı ve Mağaraları, Yıldızeli Kaynağı Mevkii-Kandil Sırtı, Altınyayla Hitit Barajı, Alaman Köyü Kaya Mezarı-Sıcak su kaynağı, Değirmenaltı-Alaşehir şelalesi, Hafik Gölü, Tödürge Gölü, Kuru Göl, Demiryurt Kaya Mağaraları, İmranlı Baraj Gölü, Dipsiz Göl olmak üzere toplam 15 doğal sit alanı, Yozgat ili

ve çevresindeki Cavlak Mevkii, Güzelli Köyü Mağaraları, Divanlı Köyü Mağaralarını içeren 3 adet doğal sit alanı hakkında literatür bilgileri değerlendirilmiş, jeolojik ve topoğrafik haritalar Google Earth görüntüleri üzerine yerleştirilerek incelenmiş, arazi verileri ile karşılaştırılmış, ilgili yönetmeliklerde belirtilen çizelge bilgileri ışığında değerlendirmeler yapılmıştır. Sonuçta her bir sahanın paleontolojik, stratigrafik, tektonik, magmatik-metamorfik, petrografik, mineralojik, jeomorfolojik, ekonomik ve hidrojeolojik açılarından özellikleri irdelenerek puanlamalar ile doğal sit derecelendirmeleri gerçekleştirilmiştir. İlgili sahalarda volkanik ve karstik yapıların ön plana çıktığı görülür. Göl oluşumları, sıcak ve soğuk su kaynaklarının korunması gibi özellikler de önemli gözükmektedir. Değinilen konular ışığında doğal sitler ile ilgili jeolojik verilerin irdelenmesinin üniversitelerdeki jeoloji mühendisliği bölümlerinin bölgelerindeki doğal sitler ile ilgili görüşleri alınarak jeoloji mühendisleri odası tarafından her yıl düzenlenen ya da düzenlenecek özel oturum, panel ya da sempozyumlarla sonuca bağlanarak yayınlanmasının ve kurumlar, kuruluş ve dernekler arası işbirliği kapsamında da ele alınmasının uygun olacağı kanaati taşınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doğal sit, Jeosit, Kayseri, Malatya, Sivas, Yozgat

GEOTOURISM POTENTIAL OF NATURAL SITES AROUND KAYSERİ, MALATYA, SİVAS, YOZGAT PROVINCES IN TURKEY

Muhittin Görmüş^a, Canan Öner Akın^b

^aAnkara University Geological Engineering Department , Gölbaşı Campus, Gölbaşı-Ankara

^bMinistry of Environment and Urbanization, General Directorate of Natural Heritage,
Lodumlu-Ankara

(mgormus@ankara.edu.tr)

ABSTRACT

As known, natural sites in the world and our country have been a significant matter and attractive places in recent years. They are endemic, rarely occurred protected areas in having natural beauty and scientific values. If the natural sites have more geological-geomorphologic characteristics, they are called as geosites. If they have archaeological features, they are known as archaeological cultural sites. If the biological characteristics are more important, they are biological sites. Geosites have also different geological-geomorphologic features and named as follows: fossil site, stratigraphic site, tectonic site, sedimentologic site, magmatic-metamorphic site, mineralogic-ecomic site, geomorphologic site, petrographic site, hydrogeologic site. Different institutions and organizations have been investigating freely natural sites in various aims such as scientific and cultural. It results a problem between the government institutions and public. Although law and regulations have been made on the matter, the reason of the problems is thought to be free investigations of organizations and government institutions. For instance, General Directorate of National Parks and Nature Conservation of Ministry of Forestry and Water Management, Ministry of Environment and Urbanization, General Directorate of Natural Heritage, The High Council of Cultural and Natural Assets Protection of Ministry of Culture and Tourism and special organizations such as Turkish Association for Protection of Geological Heritage (JEMIRKO) organized by Ankara University teaching staff, Turkey's Nature Conservation Association (TTKDER), Nature Society, Nature and Environment Foundation (DOCEV), the Wildlife Society (DHKD), World Wildlife Foundation for nature (DHKV) have been organizing activities freely and searching many subjects related to natural sites in their perspectives. There has not also been a consensus on the terms and concepts of natural sites. The aims of this presentation are to compare geological - geomorphologic features of 41 natural sites around Kayseri, Malatya, Sivas and Yozgat that are accepted or offered as natural site by Ministry of Environment and Urbanization, General Directorate of Natural Heritage, and to discuss their geological features in terms of natural site criteria. 14 natural sites from the Kayseri area, Soğanlı, Kestel, Erdemli, Talas, Kapuzbaşı, Tuzla Palas Lake, Sultan Sazlığı, Tavlasun, Direk Lake, Engir Lake, Zamantı Stream Source, Derebahçe Canyon, Hürmetci Sazlığı; 9 natural sites from the Malatya area Kozluk Stream Canyon, Ayvalı Canyon, Günpınar Waterfall, Ozan Canyon, Somuncu Baba Canyon, Erkenek Karanlıkdere Canyon, Karapınar Location, Meled Stream Valley, Polat Sulu Cave; 15 natural sites from the Sivas area Sızır Waterfall, Şuğul Valley, Kangal Balıklı Thermal Spring, Kalkım Balıklı Thermal Spring, Bakırcıoğlu Natural Water Source and Caves, Yıldızeli Kayaardı Location-Kandil Sırtı, Altınyayla Hitit Dam, Alaman Village Rock Tomb-Hot spring, Değirmenaltı-Alaşehir Waterfall, Hafik Lake, Tödürge Lake, Kuru Lake, Demiryurt Kaya Mağaraları, İmranlı Dam, Dipsiz Lake; 3 natural sites from the Yozgat area Cavlak Location, Güzelli Villa-

ge Cave, Divanlı Village Cave have been searched. Literature data were used. Geological and topographical maps obtained from literature have been overlaid on the Google Earth images. They have been correlated with field work data and evaluated by using of the data derived from law and regulations. In conclusion, rating of each natural site was made in the views of palaeontologic, stratigraphic, tectonic, magmatic-metamorphic, mineralogic, geomorphologic, economic and hydrogeologic values. It is seen that many of the natural sites in the region have volcanic and karstic characters. Lake occurrences, hot and cold water sources are also important. It is assumed that collaboration between government organization, institutions and public associations, and panel, symposium or sessions in each year organised by geological society of Türkiye are needed for the problems on natural sites. It is also believed that Turkish Geological Society may obtain and publish the information on the matter from each geological department in different cities of Türkiye.

Keywords: *Geosite, Kayseri, Malatya, Natural site, Sivas, Yozgat*